

DOKUMENTATION OG DEBAT

BAG OM EU-SAGERNE

December 2008 - Februar 2009

- **Fælles asylpolitik i EU**
- **30 år med direkte EP-valg**
- **Patientrettigheder og sundhedsydelser i EU**
- **EU som international aktør**
- **Vækst og beskæftigelse**
- **Status på EU's udvidelse**
- **Euroen ti år**

www.eubev.dk

Bag om EU-sagerne

Nr. 38 februar 2009

Udgivet af

Den Danske Europabevægelse
Bremerholm 6, 1069 København K.
Telefon: +45 33 14 11 41
Telefax: +45 33 15 54 84
E-post: eubev@eubev.dk
Hjemmeside: www.eubev.dk

Ansvarshavende redaktør

Rina Valeur Rasmussen

Forfattere

Sabina Askholm Larsen, Rebekka Byberg, Morten Svane og Sebastian Lang-Jensen

Redaktion

Rina Valeur Rasmussen og Sebastian Lang-Jensen

Forsideillustration

Dres Simonsen, Heimbürger Reklamebureau A/S

Tryk

PrintNord, Hjørring

Redaktionen afsluttet

Januar 2009

ISSN

Europæisk Politik nr. 52

Indledning

Denne udgave af Bag om EU-sagerne går i dybden med de ting, der er på EU's dagsorden lige nu og det kommende år. Mens de normale udgaver af bladet går i dybden med EU-sager fra det foregående kvartal, går dette nummer tæt på emner, der kommer til fylde meget på både den europæiske og den danske politiske dagsorden den kommende tid.

Det er nu 38. gang, vi udgiver Bag om EU-sagerne. Hvis du ønsker at få skriftet tilsendt, kan du tegne et årsabonnement for 150 kr. For medlemmer af Den Danske Europabevægelse og biblioteker er prisen kun 75 kr. Publikationen kan desuden hentes gratis på www.eubev.dk.

Bagerst i hæftet vil du finde en oversigt over tidligere numre af Bag om EU-sagerne og deres indhold. Hvis du er interesseret i et af disse eller andet af Europabevægelsens materiale, er du meget velkommen til at kontakte os. Vores adresse er:

Den Danske Europabevægelse
Bremerholm 6,
1069 København K.
Telefon: 33 14 11 41
Fax: 33 15 54 84
E-post: eubev@eubev.dk

God læselyst...

Indhold

Fælles asylpolitik i EU	7
30 år med direkte EP-valg	11
Patientrettigheder og sundhedsydelser i EU	15
EU som international aktør	19
Vækst og beskæftigelse	23
Status på EU's udvidelse	27
Euroen ti år.	31

Fælles asylpolitik i EU

Europa-Kommissionen vil arbejde for flere fælles regler på asyl- og immigrationsområdet, og for bedre vilkår for de håbefulde asyl-ansøgere. Det er ikke alle EU-lande, der er glade for den udvikling.

Af Rebekka Byberg

I 2009 er det en prioritet for Europa-Kommissionen at indfri EU's mål for asyl- og indvandringspolitikken. Det kan ses på Kommissionens udspil på området, som lægger op til et tættere samarbejde med klare regler – især på asyl-området. Men der er lang vej fra udspil til lovgivning, for det er ikke sikkert, at Ministerrådet og Europa-Parlamentet er enige med Kommissionen.

Haag-programmet

Det konkrete grundlag for EU's nuværende asyl- og indvandringspolitik er Haag-programmet. Det er en femårig arbejdsplan for retlige og indre anliggender (RIA) for årene 2005 - 2010, som blev vedtaget af EU's stats- og regeringsstater i 2004. Haag-programmet udpeger ti prioriteter, som RIA-samarbejdet skal koncentreres om i perioden. På asyl- og indvandringsområdet er ambitionen, at samarbejdet især skal koncentreres om at indføre en fælles asylprocedure, at fastlægge en afbalanceret migrationsstrategi, at maksimere de positive virkninger af indvandring og at sikre en integreret forvaltning af EU's ydre grænser.¹

Siden Haag-programmet blev vedtaget, har EU arbejdet på at indfri målene. Indenfor asyl-området er der gjort tiltag mod et fælles asyl-system. Et af tiltagene er en videreudvikling af Dublin-systemet, som afgør hvilken medlemsstat, der er ansvarlig for behandlingen af en asyl-ansøgning. De regler blev skabt for at undgå, at asyl-ansøgere søgte asyl i mange

lande – at de ”asyl-shoppede”. Et andet tiltag er standarder for modtagelse af asyl-ansøgere i medlemslandene.²

De vedtagne fælles regler på asyl-området er dog kun minimumsregler, der skaber undtagelses- og fortolkningsmuligheder. Derfor behandler EU-landene stadig asyl-ansøgere meget forskelligt. Kritikere mener, at det europæiske asyl-system er som et tilfældigt lotteri.³ Europa-Kommissionen har også selv udtrykt utilfredshed med resultaterne på området, blandt andet den manglende indsats i medlemslandene.⁴

Hvad angår lovlig indvandring har EU koncentreret indsatsen om fælles regler for familiesammenføring og om tredjelandsstatsborgeres ret til at få status som fastboende udlændinge. F.eks. når de er i Europa for at studere. Med hensyn til bekæmpelse af ulovlig indvandring er Frontex, Europas grænseagentur ved de ydre grænser, blevet videreudviklet, og der er indgået tilbagesendelses-aftaler med en række lande. bl.a. Ukraine og Moldova.

Kommissionens strategi

Kommissionen vil de næste år arbejde på at skabe et tættere og bedre samarbejde med ensartede og klare regler for at indfri målene i Haag-programmet i år 2010. Det ligger i tråd med den immigrationspagt, som det franske formandskab fik vedtaget i Det Europæiske Råd i efteråret 2008, der også lægger op til flere fælles regler.

1 Europa-Kommissionen: *Haag-Programmet: Ti prioriteter for de næste ti år*

2 Europa-Kommissionen: *Rapport om gennemførelsen af Haagprogrammet i 2007* (020708)

3 Thomas Gammeltoft-Hansen, ”Europæisk asylpolitik version 2.0 kan få store konsekvenser for Danmark”, Europa (nr. 37, uge 49, 2008)

4 Europa-Kommissionen: *Rapport om gennemførelsen af Haagprogrammet i 2007* (020708)

Foreløbig har Kommissionen især lagt fokus på asyl-området, og der er fremlagt en tresporet strategi for at indfri målene på området:

1. Der skal skabes bedre og mere harmoniserede standarder for asylansøgere i medlemslandene. F.eks. med hensyn til modtagelsesvilkår og ansøgenes ret til at arbejde.
2. Der skal skabes et effektivt og velunderstøttet praktisk arbejde landene i mellem, som skal hjælpe med at indføre fælles standarder.
3. Der skal skabes en højere grad af solidaritet og ansvarlighed mellem medlemsstaterne såvel som mellem EU og tredjelande. Det skal blandt andet ske for at støtte de EU-lande, som modtager mange flygtninge og asyl-ansøgere pga. deres geografiske placering. Også de store modtagerlande udenfor EU skal støttes. Desuden skal udviklingsarbejdet i tredje lande styrkes for at skabe langvarige løsninger på området.⁵

Konkret har Kommissionen i efteråret 2008 vedtaget de første af en række pakker, som indeholder idéer til, hvordan målene kan opnås. Både konkrete lovforslag og mere luftige meddelelser om Kommissionens holdninger. Hvad angår lovforslag, så foreslår Kommissionen, at asyl-ansøgere skal have flere rettigheder og samme sociale støtte som EU-borgere, og at der skal være bedre forhold for særligt udsatte. Desuden skal Dublin-systemet forbedres, blandt andet med en mekanisme, som kan sørge for, at presset på de lande, der modtager mange asyl-ansøgere – f.eks. middelhavslandene, nedsættes. I dag er det sådan, at hvis en person søger asyl i f.eks. Tyskland uden at have nær familie, opholdstilladelse eller visum i Tyskland, så kan Tyskland returnere asyl-ansøgeren til det land, hvor ansøgeren oprindeligt kom ind i EU – f.eks. Grækenland. Men Kommissionen mener, at det ikke altid skal være muligt at returnere

asyl-ansøgerne. For det er usolidarisk overfor de lande, som geografisk er placeret sådan, at mange asyl-ansøgere tager via dem på deres vej ind i EU. Eurodac-systemet, der samler fingeraftryk fra ansøgerne og sikrer at Dublin-systemet fungerer optimalt, skal også udbygges.⁶ Kommissionen har endelig foreslået, at asylansøgere skal kunne arbejde i det land, hvor de søger asyl, seks måneder efter deres ankomst.

Kommissionen har også meddelt, at familiesammenføringsreglerne bør styrkes og at de lande, der ikke overholder reglerne, bør kunne straffes. Mest nyskabende er dog at Kommissionen ønsker, at der skal arbejdes videre med en europæisk blue card-ordning, som kan give kvalificerede udlændinge ret til at bo og arbejde i EU, så EU kan tiltrække arbejdskraft.⁷

Fra udspil til virkelighed

Der er imidlertid langt fra Kommissionens udspil til virkelighed. De lovforslag, som Kommissionen har vedtaget, skal behandles og godkendes i Ministerrådet og i Europa-Parlamentet, før de kan blive til virkelighed. Det kan blive svært, for der er mange modstridende interesser på spil.

Især ændringen af Dublin-systemet kan skabe problemer. Her vil der uden tvivl være ministre, som ikke umiddelbart kan godkende forslaget af frygt for, at deres eget lands asyl-byrde vil blive større. Thomas Gammeltoft fra Dansk Institut for Internationale Studier vurderer derfor også, at der vil komme ændringer, før lovforslaget kan godkendes.⁸ Der er også flere lande, som er deciderede modstandere af mere samarbejde på asyl-området, fordi de gerne vil bevare retten til selv at regulere på området.⁹ Det kan også sætte en stopper for Kommissionens forslag.

⁵ Europa-Kommissionen: *Strategisk plan på asylområdet* (170608)

⁶ Europa-Kommissionen: *Europa-Kommissionens forslag til ændring af det fælles europæiske asylsystem, således at asylansøgere sikres en menneskelig og fair procedure* (031208)

⁷ Rebecca Adler-Nissen, "En 'dansk' immigrationspakke til EU – uden Danmark", *Europa* (nr. 29, uge 41, 2008)

⁸ *Kristeligt-Dagblad.dk* (051208)

⁹ Thomas Gammeltoft-Hansen, "Europæisk asylpolitik version 2.0 kan få store konsekvenser for Danmark", *Europa* (nr. 37, uge 49, 2008)

Danmark på sidelinjen

Som følge af den retlige undtagelse er Danmark udenfor EU-samarbejdet om asyl- og immigrationspolitik. Men det har alligevel betydning, hvad der bliver besluttet på området i EU. Danmark har nemlig to parallelaftaler, som betyder at vi deltager i Dublin-systemet og i Eurodac-samarbejdet, og her er vi nødt til at rette os efter reglerne. Men også i de sammenhænge, hvor Danmark ikke er juridisk bundet til at følge EU's regler, kan Danmark komme under pres. Rebecca Adler-Nissen fra Københavns Universitet mener f.eks., at de nye forslag om bedre forhold for asyl-ansøgere, vil få indflydelse i Danmark, hvis de bliver vedtaget. For hvis Danmark har standarder, der ligger langt fra de andre EU-landes, vil vi blive presset til at rette ind. Ellers kan vi risikere at blive smidt helt ud af asyl-samarbejdet.¹⁰

Blandt politikerne er der stor forskel på, hvordan Kommissionens nye udspil bliver modtaget. Det gælder især ændringerne i Dublin-systemet. Her er Venstre, Dansk Folkeparti og Konservative kritiske. Michael Aastrup Jensen, Venstres EU-ordfører, udtaler: *"Vi mener, at det vil åbne for et skråplan af format, som gør, at vi reelt får flygtninge, som farer frem og tilbage"*.¹¹ Til gengæld hilser oppositionen forslaget velkommen. SF's EU-ordfører, Anne Grete

Holmsgaard, mener, at forslaget vil sikre en bedre byrdefordeling. Hun siger: *"Der er nogle lande, der får urimeligt mange asylansøgere, fordi de ligger yderst. Det er lande som Italien, Grækenland og Malta. Der er også nogle lande i det østlige EU. Det er urimeligt, at opgaverne med at tage og behandle ansøgninger er sådan fordelt"*.¹²

Det er en holdning, som Dansk Flygtningehjælp deler. De håber, at en bedre byrdefordeling kan forhindre kummerlige forhold og uacceptable ventetider, og hilser derfor forslaget velkommen. Men holdningerne i Danmark får ikke stor betydning. Vi sidder nemlig ikke med ved forhandlingsbordet på grund af vores undtagelse.

Fremtiden – "Den franske pagt"

I 2009 vil Kommissionen arbejde videre på at indfri målene i Haag-programmet, som løber til 2010. Desuden vil EU arbejde med de videre mål for asyl- og immigrationspolitik. Det forventes, at der bliver vedtaget et nyt program til at afløse Haag-programmet under det svenske formandskab i anden halvdel af 2009. Her kan den immigrationspagt, som Det Europæiske Råd vedtog i efteråret 2008, meget vel blive grundlag.¹³ Det peger mod et program med flere fælles regler og et endnu tættere samarbejde på asyl- og indvandrerområdet i EU.

10 Ritzaus Bureau (161008)

11 Information (060109)

12 Ritzaus Bureau (050109)

13 "The French Presidency's European Pact on Immigration and Asylum: Intergovernmentalism vs. Europeanisation? Security vs. Rights?", *Centre for European Policy Studies Brief* (nr. 170, September 2008)

30 år med direkte EP-valg

Europa-Parlamentet er det eneste af sin slags i verden. Gennem tiden har det fået en del kritik og er blandt andet blevet beskyldt for at være et Mickey Mouse-parlament. Men hvor meget holder kritikken vand, og hvad kan man i øvrigt gøre for at få den noget middelmådige stemmeprocent til valgene sat i vejret?

Af Sabina Askholm Larsen

Når der er valg til Europa-Parlamentet (EP) i juni 2009, sker det i et jubilæumsår. Det første direkte valg fandt nemlig sted i 1979, og EP kan derfor fejre 30 års jubilæum i sin nuværende form. At gaven til jubilaren bliver en høj stemmedeltagelse, er der ikke meget, der tyder på. I forhold til de nationale parlamentsvalg er der tradition for meget lav stemmedeltagelse ved EP-valgene i stort set alle EU's medlemslande. I Danmark var stemmeprocenten ved EP-valget i 2004 på 47,89 pct., mens stemmedeltagelsen til folketingsvalget i 2007 til sammenligning var 86,6 pct. Og det er ikke engang i Danmark, det ser værst ud med stemmeprocenten. Gennemsnittet for alle EU-landene var i 2004 på 45,7 pct. Slovakiet var bundskrabere med 16,96 pct., mens belgierne, som har stemmepligt, var topscorere med 90,81 pct.¹

Men hvad er det, der gør, at europæerne ikke stemmer til EP-valgene? En af forklaringerne kan være de myter, som Parlamentet er omgærdet af. For at kunne luge ud i dem er det nødvendigt at se på, hvordan Parlamentets kompetencer har udviklet sig gennem årene.

Fra rådgivende forsamling til beslutningsdygtigt parlament

I 1980'erne kaldte den britiske premierminister Margaret Thatcher EP for et "Mickey Mouse-parlament". Parlamentet var ikke andet end en diskussionsklub, hvor medlemmerne ingen indflydelse havde, mente hun. Engang kunne man måske have givet hende ret, men gradvist

har Parlamentet fået mere indflydelse og medbestemmelse.

I 1952, da EU's forløber Kul- og Stålfællesskabet lige var blevet dannet, fandtes EP ikke i sin nuværende form. Det gjorde derimod Forsamlingen, hvis medlemmer samtidig var medlemmer af de nationale parlamenter. Forsamlingen havde kun en rådgivende funktion og havde dermed ikke direkte indflydelse på beslutningsprocesserne i EU. Første gang, Parlamentet fik reel indflydelse, var i 1975, hvor det fik adgang til at ændre og endda afvise budgetforslaget fra Rådet. I mange år var det de eneste kompetencer, som Parlamentet havde. Det ændrede sig imidlertid i 1986 med vedtagelsen af Den Europæiske Fælles Akt. Fællesakten gav Parlamentet mulighed for at deltage i det almindelige lovgivningsarbejde gennem den såkaldte samarbejdsprocedure. Desuden fik Parlamentet kompetence til at godkende tiltrædelsesaftaler med nye medlemslande.

Den traktat, der hidtil har givet mest indflydelse til Parlamentet, er Maastricht-traktaten fra 1992. Traktaten gjorde på en række områder Parlamentet til medlovgiver sammen med Rådet. Den procedure, som gav større grad af medindflydelse, kaldes den fælles beslutningsprocedure. Proceduren betyder, at en retsakt i EU kun kan vedtages, hvis Rådet og Parlamentet kan nå til enighed om forslaget. Da Amsterdam-traktaten trådte i kraft i 1999, fik EP medindflydelse på lige fod med

¹ www.eu-oplysningen.dk: *Hvor mange europæere stemte til Europa-Parlamentsvalget i 2004?*

EU's Ministerråd på ca. 75 pct. af al EU-lovgivning. Bill Newton Dunn fra Storbritannien, som sidder i gruppen Alliancen af Liberale og Demokrater for Europa (ALDE) i Parlamentet, har været medlem af Parlamentet siden 1979. Om udviklingen siger han: *"Vi har oplevet, hvordan et parlament kan starte med meget få beføjelser og senere udvikle sig til et meget stærkt parlament. MEP'ernes lovgivningsarbejde har direkte betydning for medlemsstaterne. Vores arbejde påvirker i dag alle borgere i langt højere grad, end det var tilfældet i 1979".*²

EP's øvrige opgaver er blandt andet at blive hørt i sager, hvor der ikke er fælles beslutningsprocedure, og at godkende Kommissionens medlemmer. Faktisk er der set eksempler på, at EP har tvunget en Kommission til at gå af, hvilket skete i 1999. Kommissionens afgang var officielt frivillig, men det var pres fra EP, der tvang den samlede Kommission til at træde af på grund af beskyldninger om svig, forsømmelse og nepotisme.³ Der er også et eksempel på, at EP har forhindret en kommissær i at blive udpeget. I 2004 blev den ultrakonservative italiener Rocco Buttiglione indstillet som kommissær af den italienske regering. Hans holdninger var for skrap kost for et flertal i Europa-Parlamentets Udvalg om Borgernes Rettigheder og Retlige og Indre Anliggender. Udvalget stemte derfor imod hans udnævnelse i et såkaldt evalueringsbrev.⁴ Det er på nuværende tidspunkt i princippet ikke muligt for EP at afvise enkelte kommissærer, men uviljen mod Buttiglione fik ham alligevel til at trække sig.

Når Lissabon-traktaten træder i kraft, får Parlamentet endnu mere indflydelse. Blandt andet bliver Rådet og Parlamentet ligestillet i budgetproceduren, og den fælles beslutningsprocedure kommer til at hedde den almindelige lovgivningsprocedure.⁵ Det betyder, at *"den lovgivende magt i EU (...) som udgangspunkt [udøves] af Europa-Parlamentet og Rådet i fællesskab".*⁶ EP's medbestemmelse i lovgiv-

ningen kommer således til at dække langt flere områder, herunder landbrugspolitikken. I alt får EP medbestemmelse på 95 pct. af EU-lovgivningen, når Lissabon-traktaten træder i kraft.⁷

Der er altså ikke længere hold i Margaret Thatchers påstand om, at medlemmerne af Europa-Parlamentet ikke har nogen indflydelse. Ikke desto mindre er det en påstand, som europarlamentarikerne fra tid til anden stadig skal slås med.

Boks 1: Europa-Parlamentets udvikling

1952: Rådgivende funktion.
1975: Kompetence til at ændre og afvise budgetforslag.
1979: Første direkte valg.
1986: Samarbejdsprocedure - Parlamentet får kompetence til at deltage i det almindelige lovgivningsarbejde og til at godkende tiltrædelsesaftaler med nye medlemslande.
1993: Fælles beslutningstagen - Parlamentet bliver medlovgiver sammen med Rådet.
1999: Medindflydelse fra Parlamentet på ca. 75. pct. af al EU-lovgivning.

Det eneste af sin slags i verden

Alle medlemmer af Europa-Parlamentet er direkte valgt. EP adskiller sig derfor fra de mange internationale organisationer, hvor landenes repræsentanter er udvalgt af de siddende regeringer, og hvor borgerne derfor kun har indirekte indflydelse på sammensætningen. Derfor er det problematisk, at stemmeprocenten er meget lav i rigtig mange medlemslande. Men som det også er tilfældet ved nationale afstemninger, er det dem, der stemmer, som bestemmer. Og selv om stemmeprocenten er lav, er det ikke ensbetydende med, at Parlamentet er en udemokratisk institution. Meget tyder på, at den lave stemmeprocent skyldes, at befolkningerne i medlemslandene tror, at deres stemme

2 www.europarl.europa.eu: 30 år med direkte valg til Europa-Parlamentet (111108)

3 "Europa-Kommissionen – initiativtager og kontrollant", *EU-fakta*, (nr. 3, november 2007). Folketingets EU-oplysning

4 www.folketinget.dk: Europa-Parlamentets høringer og indstillinger af Kommissionen (251004)

5 www.eu-oplysningen.dk: Hvad har Mickey Mouse med Europa-Parlamentet at gøre? (070708)

6 Redegørelse til Folketinget om Lissabon-traktaten. Udenrigsministeriet, foreløbigt, 1. optryk (2007)

7 www.europarl.europa.eu: Lissabon-traktaten (231007)

ikke tæller meget i det store regnskab. I en Eurobarometerundersøgelse fra foråret 2008 blandt 26.611 borgere fra alle 27 EU-lande svarer 14 pct., at de er helt sikre på ikke at stemme ved Europa-Parlamentsvalget i 2009, mens 20 pct. svarer, at de overvejende ikke er interesserede i at stemme. Ud af disse i alt 34 pct. mener 68 pct., at deres stemme ikke gør en forskel, mens 53 pct. mener, at medlemmerne af Europa-Parlamentet ikke i tilstrækkelig grad repræsenterer dem.⁸ Det sidste kan virke absurd, da parlamentarikerne jo netop er folkevalgte. Måske kan manglende politisk debat om EU være en af grundene til, at mange vælgere ikke ved, hvad de enkelte kandidater står for og derfor ikke har en følelse af, at de repræsenterer dem?

Hvordan gøres EU-debatten vedkommende?

Op til hvert Europa-Parlamentsvalg diskuterer partier, bevægelser og interesseorganisationer, hvordan man bedst får sat gang i debatten og stemmeprocenten i vejret. Men indtil videre er den rigtige opskrift ikke fundet. Et bud på, hvordan stemmedeltagelsen øges, kommer fra kommunikationsrådgiver Stine Carsten Kendal fra Rostra Kommunikation. Ifølge hende bør der tages *"udgangspunkt i solid og veldokumenteret viden om målgrupperne. Derfor skal de grupper, der ikke stemmer, spørges, når der bliver udarbejdet materialer om valget"*.⁹ Måske kan kampagner, der tager udgangspunkt i denne form for fokusgrupper, give et positivt resultat. Eller måske er det et helt andet sted, man skal sætte ind for at få gang i den politiske debat om EU.

Det tidligere Europa-Parlamentsmedlem Jens-Peter Bonde fra JuniBevægelsen har til et jubilæumsskrift for Folketingets EU-Oplysning skrevet følgende: *"Der er en formel balance, hvis en skolelærer giver eleverne en pjece fra Venstre og en pjece fra JuniBevægelsen om EU-forfatningen. Men de to pjecer berører næppe de samme emner. Man kan ikke se*

svaret på tilhængernes bedste argumenter hos modstanderne eller omvendt. Det er ikke kvalificeret folkeoplysning at spørge i øst og svare i vest".¹⁰ Måske har Bonde fat i noget ved at påpege, at aktører i EU-debatten ofte diskuterer ud fra forskellige præmisser og derfor har en tendens til at tale forbi hinanden. Derfor når debatten i mange tilfælde ikke længere end til, om man er for eller imod, hvad politikerne i EU foretager sig. Begrundelserne for, hvorfor man synes, som man gør, går ofte tabt i debatten. Det kan være medvirkende til, at det for mange borgere ikke står klart, hvad de enkelte europaparlamentarikere står for politisk. Eller måske står Margaret Thatchers udtalelse om Mickey Mouse-parlamentet stadig til troende for mange vælgere, som derfor ikke gider bruge tid på at gå i stemmeboksen.

Blokeringer for opbakningen

Ifølge Dansk Institut for Internationale Studier (DIIS) er der tre ting, der overordnet blokerer for den folkelige opbakning til EU: *"EU leverer ikke varen, EU fortæller ikke, når den rent faktisk leverer varen, og det, der leveres, er ikke vedtaget på demokratisk vis"*.¹¹ Det første punkt på listen må være et spørgsmål om politisk observans, eftersom der er særdeles delte meninger om, hvad "varen" skal være. Det andet punkt er til gengæld et ganske væsentligt problem, uanset hvilken holdning man måtte have til EU-samarbejdet. For hvordan skal man få kommunikeret bevæggrundene for sine holdninger til EU-samarbejdet videre, hvis selve resultaterne i EU ikke får nogen opmærksomhed? Det sidste punkt på listen indkapsler netop problemet for opbakningen til EP og dermed EP-valgene: Hvis der ikke er direkte indflydelse fra EP på lovgivningen i EU, hvorfor så stemme? Dette problem vil forhåbentlig blive mindre, når Lissabon-traktaten bliver indført, da det vil give EP flere kompetencer og dermed styrke borgernes direkte indflydelse på EU's politiske kurs. Om Parlamentets stigende indflydelse vil få betydning for stemmeresultaterne ved Europa-

8 www.ec.europa.eu: Valg til Europa-Parlamentet 2009 - Eurobarometer, Standard (EB 69). Foråret 2008 - Første bruttoresultater: Europæisk gennemsnit og overordnede nationale tendenser (150908)

9 www.kommunikationsforening.dk: STEM! 2009

10 www.eu-oplysningen.dk: 10 års jubilæumsskrift

11 Grøn, Caroline, Anna de Klauman og Anne Mette Vestergaard: *Kronisk syg? - EU, borgerne og demokratiet*. DIIS (2006)

Parlamentsvalgene i årene fremover, kan der kun gisnes om. Men meget tyder på, at der skal ryddes ordentligt ud i myterne om kom-

petencefordelingen i EU, især i forhold til Parlamentet, før den folkelige forankring og dermed stemmeprocenten for alvor vil stige.

Patientrettigheder og sundhedsydelse

I juli 2008 fremsatte Europa-Kommissionen et direktiv om patienters ret til sundhedsydelse i andre EU-lande. Det kom efter ti år med kontroversielle domme fra EF-domstolen og møder et stort behov for klarhed på området.

Af Sebastian Lang-Jensen

EF-domstolen har de senere år været skydeskive i en række kontroversielle sager om rettigheder på tværs af landegrænser. Det gælder især sagerne om kollektive overenskomster i 2006 og 2007 (Laval, Rüffert) og sagerne om familiesammenføring i 2008 (Metock, Sahin). Før alle disse domme faldt der i 2006 dom i en sag om ret til behandling på sygehuse i andre EU-lande. Fælles for dem alle er, at EF-domstolen har fortolket regler på områder, hvor EU-lovgivningen har været svag eller uklar.

Uklarheden gælder især for sundhedsområdet, hvor EF-domstolen igennem ti år har bekræftet, at unionsborgerne har ret til at blive behandlet i andre EU-lande, men hvor der ikke foreligger egentlig EU-lovgivning. Det er i det lys, man skal se forslaget til "Direktivet om patientrettigheder i forbindelse med grænseoverskridende sundhedsydelse" (KOM 2008/414) som blev fremlagt af Europa-Kommissionen 2. juli 2008. Efter planen skal medlemslandenes sundhedsministre vedtage direktivet i slutningen af 2009.

Sundhed = tjenesteydelse

EF-domstolen har i en række domme om patientmobilitet i EU slået fast, at sundhedsydelse kan betragtes som en tjenesteydelse og at de derfor er omfattet af reglerne om fri bevægelighed. Oprindeligt knyttede patientrettigheder på EU-niveau sig til vandrende arbejdstagere, og fandt derfor sit lovmæs-

sige grundlag i forordningen om rettigheder for vandrende arbejdstagere 1408/71 (en af de mest omtalte forordninger i EU's historie). Siden er rettighederne blevet udvidet til at gælde unionsborgere i det hele taget, primært i kraft af domme fra EF-domstolen. Det gælder ikke mindst den såkaldte "Yvonne Watts-dom" fra 2006, hvor en britisk kvinde efter for lang ventetid i Storbritannien lod sig hofteoperere i Frankrig, og derefter fik EF-domstolens garanti for, at pengene blev re-funderet af de britiske sundhedsmyndigheder. Det skete på baggrund af en vurdering af, at sundhedsydelse er en tjenesteydelse, og at landene derfor ikke må opstille "ubegrundede forhindringer" for den fri bevægelighed af disse ydelser. Det var en vurdering, der gik imod den officielle holdning hos flere medlemsstater, heriblandt Danmark. Domstolen har dermed generelt vægtet patientens rettigheder højere, end hensynet til medlemsstaternes tilrettelæggelse af egne sundhedssystemer. Det har bl.a. medført, at visse grupper har opfattet dommene som et angreb på de enkelte landes sundhedsvæsen og ikke som en garanti for landets patienter.

Dommene har i praksis gjort det muligt for EU-borgere, at modtage behandling i et andet EU-land og derefter få refunderet udgifterne til behandling i hjemlandet. Denne praksis er dog, som nævnt, aldrig blevet formuleret i form af lovgivning. Derfor opfordrede EU's sund-

hedsministre i 2003 Europa-Kommissionen til at "undersøge mulighederne for at øge retssikkerheden på området for grænseoverskridende sundhedsydelser på tværs af landegrænser".¹ Altså at fremsætte et forslag til et direktiv. Året efter forsøgte Kommissionen at skrive sundhedsydelser ind i det meget omtalte servicedirektiv, som efter planen skal være implementeret i hele EU inden udgangen af 2009. Efter pres fra både Europa-Parlamentet og Ministerrådet måtte Kommissionen dog opgive at inkludere sundhedsydelser i servicedirektivet, og efterfølgende fremsætte et direktivforslag der kun omhandlede sundhedsydelser og patientrettigheder.²

Direktivet

Kommissionens forslag har til formål at klarlægge mulighederne for at få behandling i et andet EU-land end patientens eget. Hovedelementerne er:

- Hvis behandlingen normalt er dækket af det nationale sundhedssystem, har EU-borgere ret til at få behandling i en anden medlemsstat og få dækket omkostningerne af hjemlandet. Ved hospitalskrævende behandling kan den enkelte medlemsstat indføre et system for forhåndsgodkendelser, inden patienten modtager behandling i udlandet.
- Patienten skal selv lægge ud for behandlingen og vil derefter blive refunderet et beløb, der svarer til, hvad behandlingen koster i hjemlandet.
- Patienter skal have stillet information til rådighed om retten til grænseoverskridende behandling via en række nationale kontaktpunkter.
- Disse nationale kontaktpunkter skal tillige assistere patienter, hvis noget går galt ved behandling i et andet medlemsland.³

I Danmark bliver forhåndsgodkendelsen udstedt af patientens bopælsregion. Forhåndsgodkendelsen skal udstedes, hvis bopælsregionen ikke kan tilbyde "rettidig"

behandling, eller behandling inden for "normale ventetider". Begge vurderinger foretages af regionen selv.⁴

Dansk skepsis

Sundhedsdirektivet har fra starten været meget omdiskuteret. Årsagen er, at sundhedspolitik som emne på den ene side hænger tæt sammen med nationalstatslige velfærdsydelser, som EU ikke må blande sig i, men på den anden side kan defineres som tjenesteydelser. Det er især regionerne, der har ansvaret for sundheden, der er betænkelige. Medlem af sundhedsudvalget i Danske Regioner, Johannes Flensted-Jensen, frygter, at direktivet vil gøre det svært at planlægge et sammenhængende patientforløb, med henvisning fra egen læge, via behandling på sygehus, til efterbehandling ved udskrivning. Derudover mener Johannes Flensted-Jensen, at direktivet vil have negative konsekvenser for sundhedsvæsenets planlægning: "*Her hjemme prøver vi at prioritere, så de mest syge kommer først. Direktivet vil gå den modsatte vej. Med et frit valg springer du over*".⁵ En anden repræsentant fra de danske regioner, Karsten Uno Petersen fra Region Syddanmark er mere overordnet bekymret for, at patienter bliver set som en handelsvare på det frie marked uden skelen til patientsikkerhed og social skævvridning.

Bekymringerne går igen i det seneste høringsvar fra Danske Regioner (DR).⁶ DR mener, at det vil afskære visse befolkningsgrupper fra at søge behandling i udlandet, hvis de ikke selv har mulighed for at lægge ud. Derudover er DR betænkelige ved, at direktivet i dets nuværende form sidestiller offentlige og private sundhedstilbud. Det vil ifølge DR betyde en ændring i forhold til de nuværende danske regler, hvor der er begrænsninger for patienternes brug af private sundhedsydelser. DR frygter, at det vil medføre en konkurrenceforvridende situation, hvis en dansk patient umiddelbart kan vælge behandling på privathospital i et andet EU-land, mens

1 Europa-Kommissionen: *Forslag til direktiv* (KOM(2008)414) (070708)

2 Folketingets EU-oplysning, EU-note E 16: *Patientrettigheder i forbindelse med grænseoverskridende sundhedsydelser* (021208)

og Europa-Kommissionen: *Forslag til direktiv* (KOM(2008)414) (070708)

3 Folketingets EU-oplysning, EU-note E 16: *Patientrettigheder i forbindelse med grænseoverskridende sundhedsydelser* (021208) og Europa-Kommissionen: *Questions and Answers on the draft Directive on the application of patients' rights in cross-border healthcare* (MEMO/08/473) (020708)

4 Ministeriet for sundhed og forebyggelse: *Frit valg af sygehus* (pjece 2008)

5 NOTAT om privatisering af sundhed, Nr. 1207, December 2008, s. 22-23

6 Resumé af Danske Regioners supplerende høringsvar til KOM(2008)414

der er opstillet betingelser i form af ventetider, før man kan få behandling på et privathospital i Danmark. Samlet set mener DR, at det er uklart, hvordan direktivforslaget harmonerer med de danske regler for frit sygehusvalg.

Mange fortalere for sundhedsdirektivet peger på den anden side på, at det ikke er patienten, der bliver en handelsvare, men derimod selve sundhedsydelsen. Det er igen til patientens fordel, da man eksempelvis kan få gavn af nye behandlingsmetoder, som Danmark ikke har

indført. fortalere, som tidligere radikale folketingsmedlem Charlotte Fischer, mener, at den danske skepsis skyldes snæver tankegang: *"I Danmark er vi ikke opdateret på, hvor vi er nået til i EU. Den defensive, danske holdning har skygget for, at udbygningen af EU-samarbejdet på dette punkt også var en god ting, der gav ret til behandling på det rette tidspunkt".*⁷ Det synspunkt bakkes op af formand for lægeforeningen, Jens Winther Jensen, der mener at direktivet helt klart er en rettighed, der styrker patientens rettigheder.⁸

⁷ "Det indre marked for sundhedsydelser er en realitet", *Ugebrevet A4* (090707)

⁸ "Danmark blokerer for frit sygehusvalg i EU", *Nyhedsavisen* (060208)

EU som international aktør

Med Lissabon-traktaten bliver EU's kompetencer som international aktør styrket. Men indtil traktaten træder i kraft, er kompetencerne fordelt på flere hænder. Hvilke udfordringer giver den manglende koordinering i forhold til Kommissionens prioriteter på området?

Af Sabina Askholm Larsen

EU's rolle som international partner omfatter mange politikområder, og på flere af dem har Kommissionen kun begrænset indflydelse. Det gælder for eksempel sikkerhedspolitikken, der er et mellemstatsligt område og dermed underlagt Det Europæiske Råds udenrigsrepræsentant, Javier Solana, som ikke er medlem af Kommissionen. Det betyder, at EU ofte har svært ved at optræde som en samlet aktør på den internationale scene. Det vil blive lavet om med indførelsen af Lissabon-traktaten. Som følge af traktaten vil Ministerrådet få en fast formand, når det gælder udenrigsanliggender. Den faste formand vil få til ansvar at sørge for "at der er sammenhæng i Unionens optræden udadtil".¹ Formanden, som får titlen "Unionens højtstående repræsentant for udenrigsanliggender og sikkerhedspolitik" bliver desuden udnævnt til kommissær og dermed hele unionens repræsentant udadtil.² Det vil give mulighed for en skærpelse af EU's udenrigspolitiske profil, da kompetencerne fra både Rådet og Kommissionen vil blive samlet ét sted.

Konsekvenserne af det irske nej

En skærpelse af EU's udenrigspolitiske profil på de nævnte vilkår blev imidlertid ikke en realitet 1. januar 2009, som var den oprindelige plan. Det irske nej til Lissabon-traktaten har forsinket processen, og det er endnu uvist, hvornår Lissabon-traktaten træder i kraft. Vejen til at nå Kommissionens mål for 2009 må derfor omlægges, da der ikke vil være

de samme institutionelle rammer til rådighed, som hvis Lissabon-traktaten var implementeret. Derudover kan Kommissionens arbejde mod at opfylde målsætningerne blive påvirket af Europa-Parlamentsvalget i juni 2009 samt udpegelsen en ny kommission umiddelbart efter valget.

Som rammerne er nu, er Kommissionen især handledygtig på områder, der omfatter udvidelsen af EU, naboskabspolitikken og bilaterale aftaler om især handel med lande, som ligger længere væk fra EU's grænser. Den mere "hårde" og sikkerhedsmæssige del af den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik (FUSP) har Kommissionen på nuværende tidspunkt meget begrænset indflydelse på. Derfor vil Kommissionen ikke få væsentlig mere indflydelse på dette område i 2009, med mindre Lissabon-traktaten træder i kraft.

Udvidelsesperspektiver

Udvidelserne af EU i 2004 og 2007 er af flere blevet kaldt EU's største udenrigspolitiske succes. I forbindelse med udvidelse taler man om kandidatlande og potentielle kandidatlande. Der er for øjeblikket tre kandidatlande: Tyrkiet, Kroatien og Makedonien.³ Tyrkiet blev anerkendt som kandidatland i 1999, mens Kroatien og Makedonien blev det i 2004. Både for Tyrkiet og Kroatien blev optagelsesforhandlingerne indledt i 2005, mens forhandlingerne med Makedonien endnu ikke er gået i gang. Europa-Kommissionen ved-

¹ www.euo.dk: Lissabon-traktaten – om ændring af Traktaten om Den Europæiske Union og Traktaten om oprettelse af Det Europæisk Fællesskab, s. 28

² www.euo.dk: Lissabon-traktaten – om ændring af Traktaten om Den Europæiske Union og Traktaten om oprettelse af Det Europæisk Fællesskab, s. 28

³ <http://ec.europa.eu>: Enlargement Strategy and Progress Reports 2008

tog 5. november 2008 sit årlige strategi-papir om EU's udvidelsespolitik for perioden 2008 - 2009. Kommissionen vurderer her, at Kroatien kan gå ind i den afsluttende forhandlingsfase i slutningen af 2009. Om landet kan nå dertil inden for den tidsramme afhænger i høj grad af, om Kroatien kan imødekomme EU's krav for tiltrædelse. Især vil Kroatien skulle arbejde hårdt på at få gennemført en juridisk reform i landet, som blandt andet skal være med til at komme korrupsion og organiseret kriminalitet til livs, udtaler EU's kommissær for udvidelse, Olli Rehn.⁴

De potentielle kandidatlande er Albanien, Bosnien og Hercegovina, Montenegro, Serbien og Kosovo (som defineret af FN I Sikkerhedsrådets Resolution 1244).⁵ Serbien er det land, som er tættest på at få status som kandidatland. Det kan ske i løbet af 2009, men det kræver blandt andet, at der bliver samarbejdet fuldt ud fra Serbiens side med Krigsforbryderdomstolen i Haag vedrørende det tidligere Jugoslavien (ICTY).⁶

EU og naboskab

EU samarbejder også med de lande, som støder op til EU's grænser. Det sker via Den Europæiske Naboskabspolitik (ENP). De lande, som er med i ENP, er Algeriet, Armenien, Aserbajdsjan, Georgien, Hviderusland, Israel, Jordan, Libanon, Libyen, Marokko, Moldova, De Palæstinensiske Selvstyreområder, Syrien, Tunesien, Ukraine og Ægypten.⁷ Kommissionen søsatte ENP i 2004 med det formål at undgå, at EU's udvidelser fører til nye skillelinjer i Europa. Tanken med ENP er at sikre stabilitet og økonomisk vækst langs EU's grænser uden at binde sig til yderligere udvidelser af unionen. Som det fremgår, er Rusland ikke en del af ENP. I stedet har EU en selvstændig Ruslandpolitik, den såkaldte Partnerskabs- og Samarbejdsaftale (PCA).⁸ Aftalen har eksisteret siden 1997 og skulle have været genforhandlet i 2007. Det skete ikke dengang,

men den 14. november 2008 blev der afholdt topmøde mellem EU og Rusland, og her foreslog kommissionsformand José Manuel Barroso at genoptage forhandlingerne af aftalen.⁹

Der har længe været delte meninger om, hvordan EU skal tackle forholdet til Rusland og hvilken kurs, man skal lægge. Men en vis enighed mellem EU og Rusland er vigtig især i forhold til klima og sikkerhed. Et stabilt forhold er vigtigt for klimaet, fordi Rusland er så stort, at landet må være med, når der for alvor skal sættes ind for at undgå klimaforandringer. Sammenhængen mellem det klimapolitiske og det sikkerhedspolitiske ligger i den forsyningsafhængighed, EU har til Rusland. På nuværende tidspunkt får EU-landene det meste af sin olie- og gasforsyning fra Rusland, og det kan bruges som politisk pressionsmiddel.

Det er i EU's interesse, at landene, som grænser op til unionen, er stabile. Både for at sikre fred i Europa og mindske grænseoverskridende kriminalitet, men også fordi øget stabilitet giver nye eksportmuligheder. For at komme dertil opstiller EU i samarbejde med nabolandene visse målsætninger og en plan for, hvordan målsætningerne nås. Hvis samarbejdet kører godt, er det muligt at udvide det, som det for nylig er sket for Ukraine. Naboskabspolitikken har i de første fire år blandt andet betydet, at Armenien, Georgien, Marokko og Moldova har gennemført retsreformer, der har styrket domstolenes uafhængighed og gennemsigtighed, og at Ukraine har afskaffet dødsstraffen. Kommissionen vil i de kommende år styrke samarbejdet med de lande, som har vist særlige fremskridt i forhold til ENP.¹⁰

Samarbejdsaftaler

Kommissionen laver også handelsaftaler med lande, som er placeret længere væk på verdenskortet. Et af Kommissionens mål for 2009 er, at "*bestræbe sig på at hjælpe lande i Afrika,*

4 <http://ec.europa.eu>: 2009 bliver et vigtigt år for landene på Vestbalkan

5 <http://ec.europa.eu>: *Enlargement Strategy and Progress Reports 2008*

6 <http://ec.europa.eu>: *Enlargement Newsletter 11. November 2008*

7 <http://ec.europa.eu>: *Documents: Who participates?*

8 www.um.dk: *EU's naboer* (150507)

9 www.ue2008.fr: *Main results of the EU-Russia Summit*

10 "*Supernaboer?*", *Ugebladet Europa* (nr. 12, uge 15 2008)

Vestindien og Stillehavsområdet (AVS) med at blive bedre integreret i verdensøkonomien".¹¹

I december 2007 holdt regeringscheferne i Afrika og EU topmøde i Lissabon. Her blev parterne enige om en fælles Afrika-/EU-strategi, der skal "modernisere forholdet mellem de to kontinenter", og som løber indtil 2010.¹² EU og Afrika indgik ved samme lejlighed otte operationelle tematiske partnerskaber, som er: Fred og sikkerhed, demokratisk regeringsførelse og menneskerettigheder, handel og regional integration, årtusindudviklingsmålene (MDG-målene), energi, klimaændringer, migration, mobilitet og beskæftigelse samt forskning, informations-samfundet og rummet.¹³ Kommissionen har desuden til mål at "bestræbe sig på at hjælpe lande i Afrika, Vestindien og Stillehavet (AVS) med at blive bedre integreret i verdensøkonomien" samt at "gennemføre en handlingsplan på basis af den europæiske konsensus om humanitær bistand for at blive bedre rustet til at reagere på humanitære nødsituationer og udfordringer".¹⁴

I 2009 sigter Kommissionen efter at brede sine bilaterale aftaler videre ud og blandt andet "gøre en indsats for bedre markedsadgang, bedre beskyttelse af intellektuelle ejendomsrettigheder og ligebyrdige handelsrelationer med vigtige partnere som f.eks. Kina".¹⁵ Disse former for aftaler havde været oplagte at lave i Verdenshandelsorganisationens (WTO) regi, men det har imidlertid ikke været muligt at nå til enighed i de seneste forhandlinger i WTO.¹⁶ Dermed er der opstået et tomrum, som EU forsøger at fylde ud med bilaterale aftaler, selv om det mest ønskværdige ville være fælles aftaler på WTO-plan.

Fremtiden for EU's udenrigspolitik

Netop fremtiden for globale institutioner kan være usikker, hvis en ny, multipolær verdensorden, som ifølge flere forskere og forfattere er ved at tage form, bliver en realitet. En under-

søgelse fra The Economist Intelligence Unit (EIU) viser, at Kina vil være verdens største økonomi i 2030. Den nye verdensorden kan betyde, at etablerede globale institutioner som Verdensbanken (IMF) og FN's Sikkerhedsråd er ved at miste deres legitimitet, fordi de lande, der er på vej op økonomisk, ikke er repræsenteret tilstrækkeligt. Samtidig mister institutionerne effektivitet. For eksempel har Kina ydet lån til lande på det afrikanske kontinent, hvor der ikke blev stillet krav til landene. Denne form for lån underminerer de etablerede finansielle institutioners muligheder for at stille betingelser om god regeringsførelse mod udlån af penge.¹⁷

Fremtiden kan derfor komme til at byde på en verden, hvor de store poler enten kan konkurrere ud fra ideologibaserede lejre eller kan samarbejde ud fra multilaterale institutioner og de regler, der følger med et sådant samarbejde. EU vil klart have flest fordele af den sidste model og bør derfor samarbejde med Kina gennem platforme som WTO, når det kan lade sig gøre.¹⁸

Fra nogle sider lyder der kritik af EU's tilgang til handel med lande i eksempelvis Centralasien, som ikke lever op til menneskerettighederne. Maisy Weicherding, Amnesty Internationals researcher på Usbekistan, mener, at EU kunne presse hårdere på i disse lande, når talen falder på menneskerettigheder. Vel at mærke uden at EU risikerer sin markedsposition i området. Hun siger: "EU bør investere meget mere i offentligheden og fortælle, hvad det står for og fortælle om sine projekter og om menneskerettigheder. Jeg mener, at EU også kan tilbyde et alternativ til landenes regeringer, for som vi så, var Kasakhstan meget interesseret i formandskabet for OSCE, og det viser, at de er interesserede i at vende sig mod Europa".¹⁹

Uanset hvad man må mene om de enkelte områder af EU's internationale politik, er der

11 <http://eur-lex.europa.eu>: Årlig politikstrategi for 2009

12 <http://ec.europa.eu>: Et år efter Lissabon: Udviklingen i partnerskabet mellem Afrika og EU

13 <http://ec.europa.eu>: Et år efter Lissabon: Udviklingen i partnerskabet mellem Afrika og EU

14 <http://eur-lex.europa.eu>: Årlig politikstrategi for 2009

15 <http://eur-lex.europa.eu>: Årlig politikstrategi for 2009

16 www.um.dk: Status i WTO-forhandlingerne (151008)

17 Grant og Barysch: *Can Europe and China shape a new world order?* Centre for European Reform, London (2008)

18 Grant og Barysch: *Can Europe and China shape a new world order?* Centre for European Reform, London (2008)

19 *Information* (130208)

ingen tvivl om, at den manglende godkendelse af Lissabon-traktaten stikker en kæp i hjulet på planen om en skærpelse af EU's profilering udadtil. Hvis EU vil være en seriøs spiller på den internationale bane, kræver det, at landene i unionen står sammen, lyder det fra Brian Crowe, tidligere generaldirektør for politiske og militære anliggender i Ministerrådet. I en rapport fra den britiske tænketank Chatham House har Crowe skrevet, at de forandringer, *"der ligger i Lissabon-traktaten, vil bidrage til at skabe de værktøjer, der skal til for at formulere og implementere fælles politikker, og dermed*

*hjælpe med til at skabe den nødvendige politiske vilje til at skabe en fælles politik i medlemsstaterne".*²⁰ Crowe påpeger, at Unionens højtstående repræsentant for udenrigsanliggender og sikkerhedspolitik vil få et meget vanskeligt job, men tilføjer, at *"det samtidig er en mulighed, som EU faktisk ikke har politisk råd til ikke at udnytte".*²¹ Ikke desto mindre må EU vente på muligheden, indtil Lissabon-traktaten træder i kraft. Indtil da vil EU's rolle som international partner stadig være fordelt på forskellige aktører, som må deles om drejebogen.

20 *Information* (110608)

21 *Information* (110608)

Vækst og beskæftigelse

Europa-Kommissionens mål for vækst og beskæftigelse tager udgangspunkt i Lissabon-strategien fra år 2000. Det er en ambitiøs strategi, der kalder på yderligere tiltag, hvis strategiens mål skal nås i 2010.

Af Morten Svane

Lissabon-strategien

Lissabon-strategien er EU's strategi for at øge vækst og beskæftigelse i unionen fra perioden 2000 til 2010. De meget ambitiøse mål blev udtrykt således i formandskabets konklusioner fra 2000: "EU har i dag sat sig et nyt strategisk mål for det næste tiår: At blive den mest konkurrencedygtige og dynamiske vidensbaserede økonomi i verden, en økonomi, der kan skabe en holdbar økonomisk vækst med flere og bedre jobs og større social samhørighed".¹ Lissabon-strategien skal med andre ord føre til flere jobs, styrke de økonomiske reformer i EU's medlemslande og styrke den sociale samhørighed i EU.²

Lissabon-strategien havde til at begynde med tre overordnede dimensioner: Den økonomiske dimension, den miljømæssige dimension og den sociale dimension, dog med hovedfokus på det økonomiske.³ Efter en midtvejsevaluering af Lissabon-strategien i 2005 fandt man, at fremskridtene ikke havde været store nok og man prøvede derfor at puste nyt liv i strategien. Fokus skiftede fra en prioritering af, at EU skulle være den mest konkurrencedygtige økonomi i verden, til et klarere fokus på vækst og beskæftigelse.⁴ Begrundelsen for dette skift var, at vækst og beskæftigelse netop var en vigtig forudsætning for at nå de fastlagte økonomiske, miljømæssige og sociale mål, der var Lissabon-strategiens hjørnesteen. Dette nye fokus førte til udarbejdelsen af tre temaer;

1) viden og innovation, 2) det skal være attraktivt at investere og arbejde i EU, 3) vækst og beskæftigelse til fordel for social samhørighed.

Lissabon-strategien er ikke bindende, da de ting, den beskæftiger sig med, er mellemstatslige områder. Tanken er, at medlemslandene skal lære af hinandens erfaringer. Samtidig har EF-domstolen ingen sanktionsmuligheder overfor de lande, der ikke lever op til målsætningerne.

Eksempler på tiltag

Lissabon-strategiens målsætninger er, som det fremgår, meget generelle. Ser man på Europa-Kommissionens strategi for 2009 bliver det hele lidt mere konkret. Her fokuseres på, hvordan prioriteringen af vækst og beskæftigelse skal udmøntes indenfor forskellige kerneområder. Nedenfor er et oprids af de områder, der nævnes i politikstrategien.⁵

Uddannelse, forskning og innovation

Det Europæiske Råd har udpeget forskning og universitetsområdet som nogle af de absolut vigtigste ting i forhold til EU's konkurrenceevne. Kommissionen har af samme årsag sat fokus på at modernisere uddannelses- og forskningsinstitutionerne, som den ser som en af hovedforudsætningerne for, at man kan nå Lissabon-strategiens mål. Moderniseringen bygger på to elementer: Større samarbejde imellem universiteter på tværs af landegræn-

1 Formandsskabets Konklusioner, Lissabon (2000)

2 EU Fakta, nr. 20, januar 2007

3 EU Fakta, nr. 20, januar 2007

4 EU Fakta, nr. 20, januar 2007

5 Europa-Kommissionen (100209)

serne i Europa og større samarbejde mellem universiteterne og erhvervslivet.⁶

Som det er nu, er universiteterne lokalt, regionalt eller nationalt forankret. Der vil dog være klare fordele at hente ved at udvide perspektivet til at blive mere europæisk. Det vil skabe en større grad af mangfoldighed og øge mulighederne for samarbejde og konkurrence, universiteterne imellem. Samarbejdet vil bl.a. føre til større projekter end dem, man kan udføre i dag. Der vil også være fordele at hente ved større fokus på tværfagligt samarbejde. Som det er nu, er der flere forhold som besværliggør mobilitet på området. Det kan være svært og i nogle tilfælde umuligt at få anerkendt eksamensbeviser fra andre lande. Der er også begrænsninger i forhold til at få overført stipendier, pensionsrettigheder og lignende fra et land til et andet. Man skal derfor i EU arbejde på at fjerne disse barrierer, så man gør det nemmere at skabe forskningsnetværk på tværs af landegrænser.⁷

Samtidig har der været for lidt fokus på fordelene ved udveksling af viden mellem universitetsverdenen og det øvrige samfund, herunder virksomheder. Dette vil ellers kunne gavne begge parter og være kilde til gensidig inspiration. Der er også for lidt udveksling af personer mellem de to miljøer. Folk holder sig oftest til enten forskning eller erhvervslivet hele karrieren, selv om ekspertise fra det ene felt ofte vil kunne gøre gavn på det andet.⁸

ØMU

Den Økonomiske og Monetære Union (ØMU'en) har også en central position i forhold til at nå Lissabon-strategiens mål. Kommissionen har for nylig fremlagt en rapport om ØMU'ens resultater og fremtidige udfordringer.⁹ Den viser, at ØMU'en de første ti år har sikret en makroøkonomisk stabilitet i euroområdet. Samtidig har den været med til at fremme den økonomiske integration, lande og markeder imellem.

Siden ØMU'ens indførelse er der blevet skabt 16 mio. nye arbejdspladser i euro-området. Som finanskrisen har vist, har ØMU'en også vist en vis modstandskraft overfor negative eksterne udviklinger sammenlignet med mindre stærke valutaer som f.eks. den danske. Der er dog stadig ting, der kan gøres for at forbedre situationen. Først og fremmest har der været for store forskelle på tværs af medlemslandene i forhold til bl.a. inflation. Dette problem har i høj grad kunnet tilskrives en manglende tilpasningsevne i priserne og lønningerne på tværs af produkter, sektorer og regioner. Disse problemer skyldes igen, at der mangler yderligere strukturreformer i landene. Markederne for varer og tjenesteydelser er med andre ord stadig ikke tilstrækkeligt integrerede.¹⁰

Det indre marked

I forbindelse med evalueringen af det indre marked vil der fra Kommissionens side være stort fokus på at gennemføre og håndhæve lovgivningen på området. Visionen for det indre markeds fremtid er, at det skal være et *"stærkt, innovativt og konkurrencedygtigt marked, der udnytter tjenesteydelsespotentialer bedst muligt, kommer forbrugere og iværksættere direkte til gode og sætter Europa i stand til bedre at reagere på og forme globaliseringen"*.¹¹ Det er denne vision, man nu skal arbejde på bliver til virkelighed.

Der er en meget klar sammenhæng mellem Lissabon-strategiens tre fokusområder og den vision, man har for det indre marked. Helt kort fortalt skal det indre marked drage fordel af de muligheder globaliseringen medfører. Det skal gøre livet lettere for små og mellemstore virksomheder samtidig med, at forbrugerne sikres varer og tjenesteydelser af god kvalitet til en fornuftig pris.¹² Det indre marked skal fremme videns- og teknologi-intensive varer og tjenesteydelser, da dette vil være en kilde til fortsat vækst. EU skal også arbejde på at blive et endnu mere attraktivt sted for investorer

6 Europa-Kommissionen (100506)

7 Europa-Kommissionen (100506)

8 Europa-Kommissionen (100506)

9 Europa-Kommissionen (070508)

10 Europa-Kommissionen (070508)

11 Europa-kommissionen (201107)

12 Europa-kommissionen (101107)

samtidig med, at det fortsat skal være verdensførende indenfor fastsættelse af globale standarder og regler. Dette skal følges op med en stærk social og miljømæssig dimension.¹³

Der er dog stadig barrierer i det indre marked, hvilket har to negative konsekvenser. For det første forhindrer det virksomheder fra andre medlemslande i at konkurrere på lige vilkår, og for det andet øger det virksomhedernes produktionsomkostninger, hvis de skal leve op til særlige nationale krav. Begge ting er til skade for forbrugerne, da det medfører mindre udbud af varer til en højere pris. Det er også til skade for virksomhederne, der ud over at tjene færre penge på det indre marked også taber konkurrencefordele i forhold til handlen uden for

EU bl.a. pga. mindre stordrift. Disse barrierer betyder, at EU's indre marked har et enormt uudviklet potentiale.¹⁴ Fjernede man barriererne, ville det kunne medføre en øgning af EU's samlede BNP på 2,1 pct. svarende til 200 - 300 mia. euro om året.¹⁵ Med servicedirektivet har EU taget et stort skridt i den rigtige retning. Det skal være implementeret i alle medlemslande i slutningen af 2009. Mens det vil være et vigtigt skridt i retningen af skabelsen af et helt frit indre marked, er det dog tvivlsomt, hvor meget betydning servicedirektivet når at få for Lissabon-strategiens mål. Ifølge disse skal EU være den mest konkurrencedygtige og dynamiske vidensbaserede økonomi i verden allerede i år 2010.

13 Europa-Kommissionen (101107)

14 Dansk Industri: "EU's indre marked" (2007)

15 Dansk Industri: "EU's indre marked" (2007)

Status på EU's udvidelse

For to år siden var EU's udvidelse et varmt emne. Det er det ikke i dag, men det betyder ikke, at processen med at optage nye medlemslande er gået i stå.

Af Sebastian Lang-Jensen

For to år siden var EU's udvidelse et varmt emne i de danske og europæiske medier. Da den årlige statusrapport om EU's kommende medlemslande udkom i november 2006, foregik det derfor under stor bevågenhed. Det skyldtes bl.a., at denne statusrapport som noget særligt havde et kapitel med, der handlede om EU's egen evne til at optage nye lande. Rapporten konkluderede, at EU godt kunne få flere medlemmer, uden at det gik ud over effektiviteten, men at det var vigtigt at informere befolkningen i de gamle EU-lande om, hvad der foregik. En anden grund til, at statusrapporten for 2006 fik så meget opmærksomhed, var, at Bulgarien og Rumænien skulle godkendes som EU-medlemmer fra 1. januar 2007. Europa-Kommissionen anbefalede, at de to lande blev medlemmer, på trods af, at de endnu ikke opfyldte alle kriterier. Tanken var, at landene havde bedre muligheder for at opfylde kriterierne inden for EU end uden for. Siden er der især sket fremskridt i Rumænien, mens Bulgarien har modtaget kraftige advarsler om at styrke kampen mod korruption yderligere. Derudover har Kommissionen indefrosset nogle økonomiske midler til Bulgarien, indtil landet kan vise fremskridt. Ifølge Balkan-eksperter Karsten Fledelius skyldes Bulgariens problemer, at den institutionelle infrastruktur, i højere grad end andre nye medlemslande, stadig lider tungt under arven fra Sovjettiden.¹ Endelig var der endnu i efteråret 2006 udsigt til, at optagelsesforhandlingerne med Tyrkiet

inden for 15 - 20 år ville føre til fuldt tyrkisk EU-medlemskab. Det er der ikke mange, der tror på i dag, om end optagelsesforhandlingerne formelt set stadig er i gang.

Kandidatlande

I november 2008 udkom de nyeste statusrapporter, der kun blev mødt med ringe interesse fra medier og politikere. Tre lande, Kroatien, Tyrkiet og Makedonien (FYROM), har opnået status som kandidatlande. Det betyder, at EU enten skal til at indlede, eller har indledt egentlige optagelsesforhandlinger med landene. Af disse tre har kun Kroatien udsigt til at blive medlem inden for de nærmeste år. Optagelsesforhandlingerne med landet har kørt siden oktober 2005 og omfatter foreløbig 21 ud af 35 kapitler. Europa-Kommissionen forventer, at forhandlingerne kan afsluttes i løbet af 2009, og at landet derfor muligvis kan blive EU-medlem fra januar 2010.² Kommissionens endelige anbefaling af dette vil fremgå af statusrapporten i november 2009. Kroatiens medlemskab fra 2010 kan i øvrigt vise sig at komme ganske belejligt i forhold til den videre ratifikation af Lissabon-traktaten. De garantier Irland fik på topmødet den 11. - 12. december 2008 forud for en ny irsk afstemning, kan først blive juridisk gyldige, når de tilføjes som protokoller til traktaten. Det kan ske i forbindelse med de tiltrædelsestraktater, der ratificeres, når et nyt land bliver medlem.

Trods fortsat fremskridt i retning af medlem-

¹ Karsten Fledelius i *Europa lige nu*, P1 (141208)

² Europa-Kommissionen: *Background memo/08/675: Key findings of the progress reports on the candidate countries* (051108)

skab var der også kritik af Kroatien. EU's kommissær med ansvar for udvidelse, Olli Rehn, efterlyste flere reformer af det kroatiske retsvæsen og en styrket indsats mod korrup-tion og organiseret kriminalitet. Kravene kom kun et par uger efter, at en bilbombe havde dræbt to journalister, der havde afsløret "lidt for mange lyssky handlinger", som Kristeligt Dagblad skrev den 8. november.

Makedoniens interne politiske klima er dårligt, og ifølge Organisationen for Sikkerhed og Samarbejde i Europa (OSCE) levede det makedonske valg i juni 2008 ikke op til internationale standarder. Trods visse fremskridt i det forløbne år, bl.a. i forhold til beskyttelse af etniske mindretal, mener Europa-Kommissionen derfor ikke, at landet lever op til de politiske kriterier.

For Tyrkiets vedkommende er otte ud af 33 for-handlingskapitler blevet åbnet og der er planer om at åbne yderligere 13. Markedsøkonomien fungerer fint og antages at være i stand til at møde de udfordringer, det indre marked må føre med sig. På den anden side mener EU ikke, det går hurtigt nok med at gennemføre de planlagte reformer. Derudover har man i løbet af de sidste års tid konstateret en voksende modstand mod tyrkisk EU-medlemskab i den tyrkiske befolkning. Ifølge en rapport fra tænketanken International Crisis Group (ICG) bliver 2009 et afgørende år for forhandlingerne med Tyrkiet: Hvis ikke både EU og Tyrkiet formår at overbevise hinanden og sig selv om fordelene ved tyrkisk medlemskab, vil forhandlingerne gå i stå, og måske være umulige at få i gang igen.³

Potentielle kandidatlande

De potentielle kandidatlande er de resterende eks-jugoslaviske lande Bosnien-Herzegovina, Serbien, Montenegro og Kosova samt Albanien. Her skal udvidelsesprocessen ses som et led i en større indsats for fred og

sikkerhed på hele det vestlige Balkan fra EU's side. Denne indsats indebærer blandt andet EU's militærstyrke i Bosnien, en politistyrke samme sted, den civile og retlige mission EULEX i Kosova og ca. 500 mio. euro om året i form af støtteprogrammer til hele området. Alle lande – undtagen Kosova – har indgået de såkaldte Stabiliserings- og Associationsaftaler med EU, og flere lande arbejder på visumfrihed for rejsende mellem deres eget land og EU. Næste målsætning for landene er at opnå status som kandidatlande. Selv da kan egentligt medlemskab dog have lange udsigter.

Endnu et land må i praksis kendetegnes som et potentielt kandidatland, selv om det ikke officielt bliver omtalt sådan. Island har som følge af finanskrisen nedsat en kommission, der skal undersøge følgerne af et evt. islandsk EU-medlemskab. Den islandske stat har været på afgrundens rand, og faldet i den islandske kronekurs har fanget mange islændinge i gældsfælder. Det kunne have været undgået, hvis den islandske valuta var bundet til euroen på samme måde som den danske. Da en islandsk delegation i efteråret 2008 spurgte EU, om det kunne lade sig gøre, fik de som svar, at kun medlemslande havde mulighed for et sådant fastkurssamarbejde. P.t. støttes islandsk EU-medlemskab af op mod 70 pct. af den islandske befolkning, hvor tallet blot et år tidligere var under 40 pct.

Ingen invasion fra øst

Kort tid efter præsentationen af den seneste statusrapport om EU's udvidelse, offentliggjorde Europa-Kommissionen den 18. november en anden vigtig rapport. Den omhandlede østeuropæiske arbejdere i de gamle EU-lande. Rapporten konkluderer helt overordnet, at den frygtede invasion af arbejdskraft fra nye til gamle EU-lande aldrig er blevet til noget. Tværtimod fastslår Europa-Kommissionen i rapporten, at de østeuropæiske arbejdere har

3 International Crisis Group: *Turkey and Europe – The decisive year ahead* (151208)

ydet et vigtigt bidrag til den økonomiske vækst i de gamle EU-lande. I flere af de gamle EU-lande har der været mangel på arbejdskraft. Det plejer at medføre inflation, lønstigninger og dermed dårligere konkurrenceevne. Takket være de østeuropæiske arbejdstagere har de gamle EU-lande kunne opretholde en økonomisk vækst, uden at inflationen steg. Samtidig har den nye arbejdskraft ikke fortrængt den lokale arbejdskraft eller presset lønnen i de gamle EU-lande ned. Ifølge rapporten udgjorde arbejdstagere fra de nye EU-lande i 2007 0,5 pct. af befolkningen i de gamle EU-lande, mens de i 2003 udgjorde 0,3 pct.

I maj 2008 viste en rapport fra det britiske Institute for Public Policy Research, at antallet af polske arbejdere i Storbritannien ikke længere stiger. Der er nu ligeså mange polske arbejdere, der rejser hjem, som der er polske arbejdere, der rejser ind i Storbritannien. Det

skyldes bl.a., at lønforhold og vækst i de nye EU-lande nu gør det meget attraktivt at vende tilbage til disse lande. Derudover er de nye EU-lande, det gælder i særlig grad Rumænien og Bulgarien, ramt af de samme demografiske udfordringer som de gamle EU-lande. Det betyder, at de vesteuropæiske EU-lande ikke længere kan regne med at kunne tiltrække arbejdskraft fra nye EU-lande, i det omfang de hidtil har gjort.

Danmark er blandt de lande, der stadig har restriktioner over for arbejdstagere fra de nye EU-lande. Disse regler, der går under navnet "øst-aftalen", blev indført for at beskytte det danske arbejdsmarked mod illegal arbejdskraft og social dumping. Siden den store udvidelse den 1. maj 2004 har Danmark gradvist slækket på reglerne og 1. maj 2009 ophører øst-aftalen helt.

Euroen ti år

I januar 1999 blev euroen en realitet, om end den europæiske valuta rent fysisk først blev introduceret i januar 2002. Efter en hård start med kursfald og dårligt ry fremstår euroen i dag som en globalt set dominerende og meget stabil valuta. Læs her historien om den fælles mønt og om danske konsekvenser af at stå udenfor

Af Sebastian Lang-Jensen

Idéen om en fælles europæisk mønt er lige så gammel som det europæiske samarbejde, der i dag er EU. Dog var det først i 1970, at der inden for rammerne af det daværende EF blev formuleret klare visioner om et tæt valuta-samarbejde. Det skete i form af den såkaldte "Werner-rapport", opkaldt efter dens ophavsmand Pierre Werner fra Luxembourg. Og selv om de daværende seks medlemslande principielt vedtog at arbejde for en fælles valuta, måtte det i praksis opgives.

Som en slags erstatning indførte de daværende EU-lande, med undtagelse af Storbritannien, i 1979 det europæiske monetære samarbejde (EMS), der dels havde til formål at forhindre for store valutaudsving mellem landene, og som dels indførte en fælles regneenhed, European Currency Unit (ECU). EMS-samarbejdet kørte frem til 1993, hvor den internationale valuta-krise førte til samarbejdets opløsning. Samtidig havde planerne om det indre marked i løbet af 1980'erne på ny aktualiseret idéen om en fælles mønt. Tanken var, at et indre marked ikke kunne fungere ordentligt med for mange vekselomkostninger og for mange utidige udsving mellem landenes valutakurser. Den såkaldte "Delors-rapport" fra 1989 anbefalede derfor, at man indførte en fælles mønt via tre faser over en periode på ti år – ligesom Werner-rapporten havde gjort det i 1970. Første fase blev indledt i 1990 og indebar, at landene i højere grad skulle samordne deres økonomiske politikker.

Anden fase blev indledt i 1994 og fastlagde nogle bestemte rammer for landenes offentlige underskud og gæld, de såkaldte konvergenskrav. Det skulle forberede landene på den tredje fase i 1999, hvor landene uigenkaldeligt låste deres valutaer fast sammen, og hvor den Europæiske Central Bank (ECB) blev oprettet. Euroen var dermed en realitet i 11 EU-lande.

Udvikling

Euroen fik en hård start. Eurokursen faldt i forhold til dollar de første mange måneder, forbrugerne i flere euro-lande klagede over stigende priser og Danmark og Sverige stemte nej til at deltage. Samtidig blev ECB kritiseret for at tage for lidt hensyn til beskæftigelse og for meget hensyn til lav inflation. Siden steg euroens kurs overfor dollaren og flere medlemslande kom med. ECB's udskældte politik viste sig stadig mere stabil, og under den nuværende finanskriser har euroen for alvor vist sin styrke. Mens dollaren for længst er faldet til en værdi langt under euroen, har den internationale situation fremtvunget et fald i det britiske pund som ikke er set siden 1931. Mens man skulle betale lige over ti kroner for et pund i starten af 2008, skulle man den 6. januar 2009 blot betale 7,64 kroner. Euroen har dermed forhindret, at finanskrisen har udviklet sig til en valutakrise, med konkurrerende devalueringer mellem EU-landene. Det nyder Danmark i kraft af sit fastkurssamarbejde med ECB i øvrigt godt af.

Danmark og euroen

Den mest omtalte konsekvens af at stå uden for euroen, var den der udeblev: Mens flere aktører på ja-siden op til afstemningen i 2000 sagde, at det ville koste dyrt på beskæftigelsen og den økonomiske vækst, hvis Danmark stemte nej, har nej-sigerne siden postuleret, at det ikke passede. Danmarks økonomi er i fin form, selv om vi ikke har euro samtidig med at flere lande i eurozonen har oplevet økonomisk tilbagegang. Hvad mange overser i den forbindelse er, at vi siden 1999 har ført euroens politik til punkt og prikke.

Den danske krone er tæt knyttet til euroen i det såkaldte ERM-II samarbejde. Det er et fastkurssamarbejde som betyder, at den danske krone kun må svinge 2,25 pct. til hver side af den såkaldte centralkurs på 7,46 kr. pr. euro. Hvis der opstår et pres på kronen, som det skete i efteråret 2008 i forbindelse med finanskrisen, kan Nationalbanken enten købe kroner for udenlandsk valuta eller sætte renten op. Dermed stiger værdien på kroner igen. I efteråret gjorde Nationalbanken begge dele, og den danske rente ligger med 3 pct. derfor endnu i januar 2009 et procentpoint over ECB's rente på 2 pct., hvor den normalt ligger ca. 0,3 pct. point over.

ERM-II samarbejdet er normalt et forstadium til rigtigt euro-medlemskab og indebærer, at landene lever op til de krav euroen stiller. Det gør Danmark fuldt ud. Derfor er det også forkert at sige, at Danmark har oplevet økonomisk vækst, fordi vi står uden for euroen, da vi nøje følger de krav, som euroen stiller.

Euroen fører til mere handel

Møntunioner fører generelt til stigende handel, og euroen har også øget den interne handel i eurozonen siden 1999. Det slog tidligere overvismand Claus Vastrup fast på en konference på Dansk Institut for Internationale Studier (DIIS) den 12. december 2008. Hvor meget

handelen er steget er til gengæld usikkert. Nogle studier har konkluderet, at handelen er steget med 5 - 10 pct., mens andre mener det ligger endnu højere. Under alle omstændigheder tyder det på, at jo flere lande der kommer med i euroen, jo større positive handelseffekter vil Danmark gå glip af, fordi den danske økonomi er så eksportorienteret.¹

Uden for indflydelse

Udover de økonomiske aspekter, er der en række politiske konsekvenser ved at stå uden for euroen. Det var noget DIIS-udredningen fra sommeren 2008 om konsekvenserne af de danske EU-undtagelser siden 2000 lagde meget vægt på. Danmark har ikke nogen repræsentant i ECB's styrelsesråd, hvor beslutningerne om ændringer i renten træffes. Derudover har Danmark ikke nogen repræsentant i den såkaldte Euro-gruppe, der består af ministre fra Euro-landene, og hvor dagsordenen bliver stadig mere omfattende. Ifølge ugebrevet Mandag Morgen (180208) er medlemskab i euro-gruppen for et lille land formentlig den eneste mulighed for overhovedet at være med til at præge globaliseringen. Det skyldes ifølge ugebrevet, at det er euro-gruppen, som er omdrejningspunkt for EU's økonomiske politik, både internt og globalt – ikke ECOFIN-møderne, hvor alle EU-landenes økonomi- og finansministre deltager.

Debatten

Helt overordnet har Danmark tre muligheder i forhold til penge- og valutapolitik; 1) fuldt medlemskab af euroen, 2) forpligtende fastkurssamarbejde uden for euroen (som nu), 3) fleksible eller flydende valutakurser som Sverige og Storbritannien. Mens det nuværende fastkurssamarbejde på den ene side garanterer kronen mod spekulation og udsving, efterlader den på den anden side ikke nogen selvstændighed over valutapolitik og rentesatser. Det ville fuldt medlemskab af euroen til gengæld gøre.

¹ Se Claus Vastrup: *Økonomiske konsekvenser af ØMU'en*, DIIS Working Paper 2009/01 og Ian Manners: *Small open Euro economies*, DIIS Brief January 2009

Idéen om at lade kronen flyde er på det seneste blevet fremhævet af en række debattører, herunder økonomiprofessor Jesper Jespersen fra RUC.² Jespersen mener, at fastkurspolitikken er "politisk oversolgt" og at flydende valutakurser rummer nogle konjunkturpolitiske instrumenter, som man ikke kan afskrive. Jespersens betragtninger støttes af det svenske rigsdagsmedlem, Leif Pagrotsky, der under en høring i Folketinget den 22. januar 2009 argumenterede for det fordelagtige i den svenske politik med flydende kronkurs. Pagrotsky påpegede, at Sverige de sidste ti år har haft både lav inflation og økonomisk vækst, og samtidig selv kunne ændre sin rente med kort varsel. Pagrotskys argumenter blev besvaret af tidli-

gere EU-kommissær, Henning Christoffersen, der påpegede, at euroen – og dermed faste valutakurser – er nødvendige for at sikre det indre markeds funktion. Christoffersen tilføjede, at det i øvrigt er noget, som Sverige nyder godt af, da Sverige ligesom Danmark er meget afhængig af eksport.

Rent politisk har idéen om at lade den danske krone flyde næppe nogen gang på jord, da et stabilt politisk flertal har støttet fastkurspolitikken siden den blev indført i 1982. Dels fordi udenlandske varer bliver dyrere, når kronen nedskrives, men mest fordi fastkurspolitikken signalerer økonomisk stabilitet og disciplin, og dermed vækker international tillid.

2 Se Jesper Jespersen/Tænketanken NyAgenda: *Dansk valutakurspolitik i et EU-økonomisk perspektiv*, December 2008

Tidligere udgaver af **BAG OM EU-SAGERNE**

Herunder en indholdsoversigt over fire af de tidligere udgaver af **BAG OM EU-SAGERNE**. Du er meget velkommen til at ringe eller skrive til os, hvis du er interesseret i en tidligere udgave eller nogle af Europabevægelsens andre publikationer. Disse kan også down-loades fra www.eubev.dk.

BAG OM EU-SAGERNE

November 2008 (Nr. 37)

- Energiforsyning og monopoler
- Spillemonopoler i Kommissionens søgelys
- Telemonopoler
- Jernbanemonopol
- Europæiske postmonopoler på vej væk
- Dansk apotekermonopol under pres
- Bredbåndsmonopol

Juli 2008 (nr. 36)

- Den danske forsvarsundtagelse
- Retlige og indre anliggender
- Den danske euro-undtagelse
- Unionsborgerskabet
- EU i hverdagen
- Norge: Den halve europæer
- EF-domstolen

April 2008 (Nr. 35)

- Schengen – verdens største pasunion
- Patientrettigheder i EU
- EU's klimapolitik – baggrund og udvikling
- EU sætter globale standarder
- Lissabon-traktaten – opbygning og overblik
- Landbrugsreformer: Vinreform og "sundhedstjek"
- EU på skoleskemaet

November 2007 (Nr. 34)

- Kosovo – en europæisk udfordring
- EU's vandrammedirektiv
- Polen, den kommunistiske fordi og EU
- Vaxholmsagen og den danske aftalemodel
- Bedre regulering på fødevareområdet
- Reformtraktatens skæbne
- Galileo – et europæisk rumprojekt
- EU og forbrugerbeskyttelse

Den Danske Europabevægelse arbejder for et tæt europæisk samarbejde og for fuld dansk deltagelse heri. Vi er en tværpolitisk organisation med mange forskellige medlemmer, men en vigtig ting til fælles: Vi går alle ind for et forpligtende samarbejde mellem de europæiske lande.

Den Danske Europabevægelse har mange lokale aktiviteter og arrangerer debatmøder, kurser, rejser og meget mere. Som medlem af Den Danske Europabevægelse får du del i alle disse tilbud.

Derudover udgiver vi en række nyhedsbreve, notater og publikationer om aktuelle europapolitiske emner, som medlemmer naturligvis får tilsendt.

Ønsker du at vide mere, eller blive medlem af Den Danske Europabevægelse, så indsend denne kupon, eller gå ind på vores hjemmeside **www.eubev.dk**

-
- Jeg vil gerne vide mere om den Danske Europabevægelse
- Jeg vil gerne være medlem af Den Danske Europabevægelse. kr. 195 pr. år
- Jeg er over 65 år og vil gerne være seniormedlem. Kr. 100 pr. år
- Jeg er under 30 og vil gerne være ungdomsmedlem.
Kr. 100 pr. år / kr. 25 for medlemmer af Europæisk Ungdom
- Jeg vil gerne abonnere på "Bag om EU-sagerne".
Kr. 150 pr. år for ikke-medlemmer / kr. 75 pr. år for medlemmer

Navn: _____

Adresse: _____

Postnr./By: _____ / _____

Sendes til:

Den Danske Europabevægelse
Bremerholm 6, 1069 København K
Tlf. 33 141 141 / fax 33 15 54 84
www.eubev.dk